

Sygn. VPa 53/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska

Sędziowie: SSO Mariola Mastalerz, SSO Agnieszka Leżańska (spr.)

Protokolant: Cezary Jarocki

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa C. S., A. G., B. R.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy

z dnia 30 grudnia 2011r. sygn. IVP 219/11

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym, drugim, trzecim, piątym i szóstym w ten sposób, że oddala powództwo i nie obciąża powodów C. S., A. G., B. R. kosztami postępowania w sprawie;***
- 2. nie obciąża powodów C. S., A. G., B. R. kosztami postępowania za instancję odwoławczą.***

Sygn. akt V Pa 53/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 sierpnia 2011 roku, skierowanym przeciwko (...) w R. powódki: C. S., A. G. i B. R., reprezentowane przez pełnomocnika, wnosili o zasądzenie na ich rzecz odszkodowania w wysokości 16.872,-złoty, po 5.624,-zł, z tytułu nie otrzymania akcji pracowniczych przez S. S., z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Powódki wnosili także o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podały, iż przy ustalaniu okresu zatrudnienia uprawniającego do akcji pozwanej Spółki ich męża i ojca S. S., pracodawca nie zastosował współczynnika 1,5, co spowodowało, że nie przydzielono mu żadnych akcji pozwanej (...). Tym samym poniósł stratę w wysokości wartości akcji, które później weszły na giełdę w wyniku zamiany akcji na akcje (...) S.A.

W odpowiedzi na pozew z dnia 12 września 2011 roku, pozwana (...) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwana podniosła, że staż powoda wobec nie przepracowania co najmniej 10 lat

w komercjalizowanym przedsiębiorstwie, nie uprawniał go do otrzymania akcji. Pozwana podniosła także zarzut przedawnienia roszczenia powoda na podstawie art. 291 § 1 kp. oraz, że żądanie powódek wyliczone wg cen giełdowych jest nieuprawnione wobec faktu, iż akcje pozwanego nie weszły na giełdę, zaś żądanie dywidendy nie ma podstaw.

Pismem z dnia 22 listopada 2011 roku, powódki rozszerzyły żądanie o kwotę 4.599,04 zł, wnosząc ostatecznie o zasądzenie na rzecz każdej z nich po 7.092,48 zł wraz z odsetkami za 943 akcje wraz z dywidendą.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 grudnia 2011 roku, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie IV Wydział Pracy zasądził od pozwanego (...) w R. na rzecz :

- powódki C. S. kwotę 4.861,80 złotych (cztery tysiące osiemset sześćdziesiąt jeden złotych i osiemdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1.343,66 złotych (jeden tysiąc trzysta czterdzieści trzy złote i sześćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 listopada 2011 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania;

- powódki A. G. kwotę 4.861,80 złotych (cztery tysiące osiemset sześćdziesiąt jeden złotych i osiemdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1.343,66 złotych (jeden tysiąc trzysta czterdzieści trzy złote i sześćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 listopada 2011 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania;

- powódki B. R. kwotę 4.861,80 złotych (cztery tysiące osiemset

sześćdziesiąt jeden złotych i osiemdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1.343,66 złotych (jeden tysiąc trzysta czterdzieści trzy złote i sześćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 listopada 2011 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania. W pozostałym zakresie powództwo oddalił. Nadto Sąd zasądził od pozwanego (...) w R. na rzecz każdej z powódek kwotę 702,00 złote, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nakazał pobrać od pozwanego - (...)

(...) w R. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 931,00 złotych, tytułem zwrotu opłaty od uwzględnionej części powództwa.

Postanowieniem z dnia 25 września 2012 roku, sąd okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zawiesił postępowania w sprawie do czasu rozstrzygnięcia sprawy sygn. akt IPK 71/12, postępowanie podjęto w dniu 11 lipca 2013 roku.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące rozważania prawne i ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego:

W dniu 03 grudnia 1998 r. aktem notarialnym Repertorium A nr (...) został dokonany akt komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego (...) w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji § 9 uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 03 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych [Dz.U. Nr 33, poz. 200].

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim wpisał do rejestru handlowego (...) w R. (okoliczność bezsporna)

W dniu 08 lutego 1999 r. została zawarta pomiędzy Skarbem Państwa a (...) w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której Spółka zobowiązała się między innymi do przyjęcia oświadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 r., sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia Ministra o ich liczbie oraz przyjmowania

i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

S. S. był pracownikiem pozwanej (...) w R. od 7 września 1982r. do 28 lutego 1991 roku, umowę o pracę rozwiązano w trybie ustawy z dnia 28.12.1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, po czym przeszedł na emeryturę. Pracował na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej w przodku. W czasie, kiedy ustalany był okres zatrudnienia uprawniający do akcji, pozwany pracodawca nie kwalifikował pracy wykonywanej przez powoda, jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym. Dopiero w 2008 roku pracodawca dokonał weryfikacji stanowiska pracy powoda i uznał, że w okresie od 7 września 1982r do 31 marca 1983r. i od 1 kwietnia 1983r. do 28 lutego 1991r. powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym.

W wyniku weryfikacji S. S. powinien zostać zaliczony do 6 grupy uprawnionych pracowników, wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do tej grupy przypadły 943 akcje Spółki. S. S. zmarł w dniu 8 kwietnia 2008r. Postanowieniem I Ns 306/11, z dnia 26 kwietnia 2011r., spadek po nim nabyły: żona C. S. i córki: A. G. i B. R..

S. S. chorował obłożnie i nie kontaktował się z byłym pracodawcą. Zakład pracy w przedmiocie jego uprawnień do akcji nigdy nie informował go na piśmie, zwlekał z weryfikacją stażu pracy, zaś na wezwania C. S., która wzywała pozwaną do zajęcia stanowiska co do emerytury górniczej i do zapłaty na jej rzecz odszkodowania w związku z nieotrzymaniem akcji, pozwana wywołała jak w pozwie. W odpowiedzi na pozew pozwana przyznała, że jej obowiązkiem było prawidłowe ustalenie uprawnień pracowników do akcji.

W pozwanym zakładzie pracy obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy (...) z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana (...) nie kwalifikowała stanowiska pracy, na którym zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym. Protokołem Dodatkowym Nr (...) z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...) B. Zakładowy Układ Zbiorowy, m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszerogowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 r. (Dz.U. 1995 Nr 2, poz. 8).

Pozwana Spółka działała na podstawie Statutu. W dniu 30 czerwca 2009 roku, Zwyczajne Walne Zgromadzenie (...) Spółki Akcyjnej w R. podjęło uchwałę w przedmiocie przeznaczenia zysku za rok 2008, w tym w zakresie wypłaty na rzecz akcjonariuszy dywidendy w kwocie 2,08 zł brutto za akcję.

S. S. nie otrzymał dywidendy od akcji Spółki. Wysokość dywidendy od utraconych przez powódki akcji stanowi kwotę 1.961,44 zł brutto. (...) S.A. w R. zostały przekształcone na akcje (...) S.A według parytetu 1:0, (...). W wyniku zamiany powódki otrzymałyby 662 akcje.

Następnie doszło do przekształcenia akcji (...) ((...)] na akcje (...) S.A ((...)] według współczynnika zamiany 1; 1, (...). W wyniku tej zamiany powódki stałyby się posiadaczkami 845 akcji. Akcje pozwanej powszechnie ulegały przekształceniu.

(...) S.A są notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych w W.. Cena 1 akcji (...) S.A. w dniu zamknięcia rozprawy tj. w dniu 16 grudnia 2011 roku wynosiła 19,71 zł.

W oparciu o powyższe Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający dla potrzeb wydania rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności w oparciu o dowody z dokumentów, których prawdziwość nie była kwestionowana, a także na podstawie zeznań powoda.

Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Rejonowy - Sąd Pracy wskazał na treść art.1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2002 r. Nr 171 poz. 1397 ze zm.), stanowiącego „że komercjalizacja polega na przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w spółkę. Spółka ta, jeżeli przepisy nie stanowią inaczej, wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe, bez względu na charakter prawny tych stosunków (ust.1]. Przepis art. 31 a ustawy stanowi, że w imieniu Skarbu Państwa akcje zbywa minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Z art. 36 ust. 1 ustawy wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, do 15% akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Wymieniona ustawa zdefiniowała w art. 2 pkt 5 pojęcie „uprawnieni pracownicy”. W rozumieniu art. 2 pkt 5 c uprawnionym pracownikiem są osoby które przepracowały co najmniej 10 lat, a rozwiązanie stosunku pracy natąpiło wskutek przejścia na emeryturę, bądź z przyczyn nie dotyczących pracowników.

§ 7 Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez pracowników (Dz.U. 2009 Nr 38 poz. 304] ustala, że staż pracowniczy pracowników kopalni węgla brunatnego ustala się z uwzględnieniem współczynników korygujących. Zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji (art. 36 ust. 4). Uprawnieni pracownicy mogą skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Niezłożenie oświadczenia w powyższym terminie powoduje utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy).

Wydane z upoważnienia wymienionej ustawy rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 33, poz. 200] określiło zasady i tryb postępowania związany z nabywaniem akcji. Z przepisów rozporządzenia wynika, że w procesie nieodpłatnego udostępniania akcji obowiązki i czynności związane z tym procesem zostały podzielone między Ministra Skarbu Państwa oraz komercjalizowane przedsiębiorstwo i spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Minister Skarbu Państwa niezwłocznie po sporządzeniu aktu komercjalizacji, wzywa uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji (§ 3 ust. 1 i § 4 ust. 1). Potem dochodzi do ustalenia liczby uprawnionych pracowników na podstawie ich oświadczeń. Uprawnieni pracownicy nabywają akcje Skarbu Państwa w równej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, zatem do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2), co przyznała pozwana.

Kontynuując swój wywód, Sąd Rejonowy podniósł, że sporządzenie list uprawnionych pracowników należy do spółki. Także do spółki należy rozpatrzenie reklamacji dotyczących pominięcia osób uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym (§ 7 ust. 1), Rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje tok postępowania reklamacyjnego (§ 7 ust. 2), ogłoszenie o przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji należy do Ministra Skarbu Państwa (§ 8 ust. 1) na podstawie ostatecznej listy uprawnionych pracowników, wskazującej łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji oraz w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji. Listę tę sporządza spółka. Zgodnie z przepisami rozporządzenia, lista powinna zawierać imiona i nazwiska uprawnionych pracowników, łączny okres zatrudnienia każdego z nich w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji i w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji, określenie grupy, do której poszczególne pracownik został zaliczony i przypadających na nią akcji, liczbę pracowników zaliczonych do grupy oraz liczbę akcji przypadających na danego pracownika (§ 9 ust. 1).

Sąd Rejonowy podniósł nadto, że z przytoczonych wyżej uregulowań wynika, że treść zaświadczeń o zatrudnieniu wydanych przez komercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe oraz przez spółkę (§ 8 ust. 6) ma istotne znaczenie w procesie udostępniania akcji i świadczy zarazem o doniosłej roli spółki w tym procesie. Od informacji zawartych w zaświadczeniach zależy bowiem ustalenie ostatecznej listy pracowników uprawnionych do nabycia akcji, łącznej liczby nieodpłatnie udostępnianych akcji, a także podział pracowników na grupy i ustalenie liczby akcji przypadających dla pracowników każdej z tych grup (§ 1 ust. 1 i § 9 ust. 1-3). Spółka powstała w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego ma w procesie udostępniania akcji własne obowiązki wobec uprawnionych pracowników, wynikające z przepisów prawa. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2004 roku w sprawie sygn. akt I PK 291/03 (OSNP z 2004 roku, nr 23, poz. 397), w który wskazał również, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków przez spółkę może uzasadniać jej odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 471 kc.

W dniu 8 lutego 1999 roku Minister Skarbu Państwa zawarł z pozwaną Kopalnią umowę zlecenia, na podstawie której przekazał jej nie tylko wykonanie niektórych należących do siebie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnianiem akcji, ale także czynności należące z mocy prawa do samej spółki. Przekazał jej, oprócz czynności wezwania uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji i przyjmowania od nich oświadczeń w tym przedmiocie, także ustalenie listy uprawnionych pracowników, wydawanie i przyjmowanie zaświadczeń o okresie zatrudnienia w spółce, przyjmowanie i rozpatrywanie reklamacji w przedmiocie pominięcia na liście osoby uprawnionej, sprostowanie danych dotyczących okresu jej zatrudnienia, ustalenie ostatecznej listy osób uprawnionych, które - w myśl przepisów powołanego rozporządzenia - należały do pozwanej Spółki.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku stanowi, że ustalenie okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników jest dokonywane z uwzględnieniem współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych.

Podobne regulacje w zakresie obowiązków Ministra Skarbu Państwa i Spółki w procesie udostępniania akcji, a także w zakresie ustalania okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników wprowadziło rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 2003 r., Nr 35, poz. 303).

Z kolei zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych,
- w drużynach ratowniczych,
- w charakterze mechaników sprzętu ratowniczego drużyn ratowniczych.

Według przepisu art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, stosuje się przelicznik 1,8 za każdy rok pracy, o której

mowa w art. 37. Oznacza to, że przelicznik 1,8 dotyczy okresu pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

Odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji,

jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 kc w zw. z art. 300 kp (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP z 2004 roku, nr 23, poz. 397).

Przesłankami odpowiedzialności kontraktowej przewidzianej w art. 471 k.c. obok niewykonania lub wykonania nienależytego oraz szkody jest również istnienie normalnego związku przyczynowego między naruszeniem przez dłużnika więzi zobowiązaniowej a szkodą wierzyciela. Dłużnik nie będzie jednak ponosił odpowiedzialności jeżeli wykaże, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności. Zgodnie powołanym przez Sąd Rejonowy art.38c ustawy o komercjalizacji prawo do nieodpłatnego nabycia akcji podlega dziedziczeniu.

Wadliwe pouczenie stanowi zdarzenie pozostające w normalnym związku przyczynowym ze szkodą polegającą na utracie prawa do nieodpłatnego nabycia akcji przez spadkobierców zmarłego pracownika (tak Wyrok SN z 2010 r.-02-10 II PK 90/09,Uchwała SN z 2009-11-18 -II PZP 4/09. Zgodnie z przepisem art. 361 §1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Powyższe unormowanie opiera się na założeniach teorii przyczynowości adekwatnej. Oznacza to, że związek przyczynowy zachodzi tylko wtedy, gdy zależność między badanym zdarzeniem a szkodą odpowiada kryterium „normalności następstw”. Chodzi więc o powiązania normalne, czyli typowe bądź oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, nie będące rezultatem zupełnie wyjątkowego zbiegu okoliczności. Dla oceny istnienia normalnego związku przyczynowego nie ma znaczenia, czy dane zdarzenie może być przez sprawcę przewidziane, gdyż przewidywalność jest kategorią winy, a nie związku przyczynowego, który jest okolicznością obiektywną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 r. w sprawie I CKU 111/97; opubl. Prokuratura i Prawo - dodatek z 1998 r. Nr 9 poz. 26). Art. 361 § 2 kc ustanawia zasadę pełnego odszkodowania. Z kolei według art. 54 kc, pożytkami prawa są dochody, które prawo to przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Udział akcjonariusza w zysku (dywidenda) jest dochodem, jaki akcja (prawo akcyjne) przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem, a więc jest pożytkiem prawa do akcji w rozumieniu art. 54 kc. Żądanie wyrównania utraconych korzyści mieści się w klasycznym pojęciu szkody. Każdy akcjonariusz ma bowiem prawo do udziału w zysku spółki, której akcje posiada (art. 347 i art. 348 ksh). Zatem żądanie odszkodowania jako surogat dywidendy wynika z normalnego związku przyczynowego związanego z działaniem i zaniechaniem pozwanego. Dywidendy wypłacane akcjonariuszom przez spółkę mogą zostać zakwalifikowane jako utracone korzyści w rozumieniu art. 361 § 1 i § 2 kc w razie bezprawnego niewydania nieodpłatnie akcji spółki powstałej w wyniku przekształcenia

przedsiębiorstwa państwowego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Sąd uznał, że szkoda w tej postaci rzeczywiście powstała. W toku procesu zostało wykazane duże prawdopodobieństwo osiągnięcia korzyści majątkowej przez powódki. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że powódki byłyby posiadaczkami utraconych akcji w dniu dywidendy (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 15.10.2008 roku, II PZP 10/08, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2009, Nr 9-10, poz. 112, str. 354),a także dokonałyby przekształceń akcji, powszechnie dokonywanego przez pracowników pozwanej byłych i obecnych.

W świetle poczynionych ustaleń Sąd Rejonowy stwierdził, iż w przedmiotowej sprawie istnieje związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem pozwanej Spółki a utratą prawa do nieodpłatnego nabycia części akcji Spółki przez S. S.. Pozwana (...) w nienależyty sposób wypełniła ustawowe obowiązki związane z nieodpłatnym nabywaniem przez uprawnionych pracowników akcji skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, w szczególności wadliwie obliczyła okres zatrudnienia S. S., uprawniający go do nieodpłatnego nabycia akcji Spółki, dokonała niewłaściwej kwalifikacji pracy górniczej wykonywanej przez niego. Przy prawidłowym obliczeniu okresu zatrudnienia, z uwzględnieniem właściwego przelicznika, S. S. zostałyby zaliczone do 6 grupy

uprawnionych pracowników i uzyskałyby prawo do nieodpłatnego nabycia 943 akcji (...) S.A. Nadto powódki, jako spadkobierczynie, otrzymałyby dywidendę od utraconej liczby akcji.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że powódki miałyby możliwość konwersji utraconych akcji (...) S.A. na akcje (...) S.A., a następnie na akcje (...) S.A., które znajdują się w obrocie giełdowym.

Pozwana (...) podniosła także zarzut przedawnienia roszczenia powódek. Zdaniem pozwanej od daty zawarcia przez powoda umowy nieodpłatnego zbycia akcji do daty wytoczenia powództwa upłynął okres 3 lat, co skutkuje przedawnieniem roszczenia na podstawie art. 291 § 1 kp.

Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska strony pozwanej.

Instytucja przedawnienia została uregulowana w Kodeksie pracy w art. 291. Zgodnie z treścią § 1 tegoż przepisu roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Kodeks pracy uregulował instytucję przedawnienia w miarę kompleksowo, obejmując nią zarówno roszczenia majątkowe, jak i niemajątkowe, wynikające przy tym ze wszystkich stosunków pracy, bez względu na źródło ich powstania. Regulacja Kodeksu pracy, w omawianym zakresie, w dużej mierze zbliżona jest do unormowań zawartych w Kodeksie cywilnym (por. art. 117-125 kc), a nawet w sprawach dotyczących przedawnienia roszczeń pracodawcy przeciwko pracownikowi o naprawienie szkody wyrządzonej w sposób umyślny - odwołuje się wprost do tych ostatnich przepisów (por. art. 291 § 3 kp). Ma to praktyczne znaczenie, gdyż w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy pozwala na wykorzystywanie dorobku orzecznictwa sądowego, ukształtowanego na tle przepisów Kodeksu cywilnego i umożliwia odpowiednie stosowanie rozwiązań tego kodeksu na podstawie przepisu art. 30Q kp.

Odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 kc w zw. z art. 300 kp. Obowiązki pracodawcy dotyczące procedury nieodpłatnego nabycia akcji nie są objęte treścią stosunku pracy, wynikają z ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw i przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy, dlatego też roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji nie ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 kp. Podstawę tego roszczenia stanowią przepisy prawa cywilnego, tym samym podlega ono terminom przedawnienia roszczeń majątkowych wskazanym w Kodeksie cywilnym - jest to termin dziesięcioletni określony w art. 118 kc w zw. z art. 471 kc (por. wyrok Sadu Najwyższego z dn. 27.01.2009 r., I PK 145/08, □SNAPiUS 201 Or, Nr 15-16, poz. 6471).

W ocenie Sądu Rejonowego brak jest więc jakichkolwiek powodów do uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia.

S. S. utracił prawo do nieodpłatnego nabycia akcji (...) S.A., które mogły zostać przekształcone na akcje (...) S.A., a następnie na akcje (...) S.A., znajdujące się w obrocie giełdowym. Utrata prawa do akcji (...) S.A. spowodowała w konsekwencji utratę prawa do 845 akcji (...) S.A. Wartość 1 akcji w dniu ustalenia odszkodowania, tj. w dacie zamknięcia rozprawy wynosiła 19,71 zł (art. 363 § 2 kej. Łącznie wartość odszkodowania z tytułu utraty prawa do akcji, zgodnie z żądaniem powoda, stanowi kwotę 16.654,- zł

W ocenie Sądu Rejonowego, wskutek przekształceń akcji nie został zerwany związek między nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwaną (...), a szkodą w postaci utraty prawa do akcji, skutkującego utratą określonych korzyści majątkowych.

Mając na uwadze powyższe rozważania i powołane w nich przepisy, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powódek od pozwanej (...) tytułem odszkodowania, kwotę po 4.861,80 zł od 19 sierpnia 2011r. do dnia zapłaty oraz 1.343,66 od dnia 21 listopada 2011,-zł, do dnia zapłaty z tytułu utraconych przez akcje (...) S.A. oraz dywidendy od utraconych akcji. O odsetkach, Sąd orzekł na podstawie art. 481 §1 i 2 k.c.

Należne świadczenie w zakresie utraconej dywidendy Sąd I instancji zasądził w kwocie brutto, ponieważ przedmiotowe odszkodowanie, jako utracone korzyści nie jest zwolnione od podatku na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy z dnia

26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U z 2000 r., Nr 14, poz. 174 ze zm.j. Nadto, obowiązek podatkowy kierowany jest do podatnika i sąd pracy o nim nie decyduje (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11.03.2008 r., II PK 198/07, OSNAPiUS z 2009 r., Nr 11-13, poz. 142). O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 kpc, wyrażającego zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów. Powódki wygrały sprawę w 78 %. Wysokość kosztów Sąd Rejonowy ustalił na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.j.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 100 kpc Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 931,-złoty tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, odpowiadającą opłacie od uwzględnionej części powództwa, której powódki nie miały obowiązku uiścić.

Powyższy wyrok pozwany zaskarżył apelacją:

- **w pkt 1** w całości co do kwoty 4.861,80 zł. dot. odszkodowania za nieotrzymane akcje i w części co do kwoty 895,80 zł. dotyczącej odszkodowania za nieotrzymaną dywidendę

- **,w pkt 2** w całości co do kwoty 4.861,80 zł. dot. odszkodowania za nieotrzymane akcje i

w części co do kwoty 895,80 zł. dotyczącej odszkodowania za nieotrzymaną dywidendę,

- **w pkt 3** w całości co do kwoty 4861,80 zł. dotyczącej odszkodowania za nieotrzymane akcje i w części co do kwoty 895,80 zł. dotyczącej odszkodowania za nieotrzymaną dywidendę oraz

- **w pkt 5 i 6** wyroku w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego.tj.

1/ niewłaściwe zastosowanie art. 118 k.c poprzez przyjęcie dziesięcioletniego okresu przedawnienia;

2 / niezastosowanie art. 291 §1 k.p. i przyjęcie, że 3 letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z utratą prawa do nieodpłatnego nabycia akcji.

3/ art. 6 i 471 kc poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że powód wykazał wysokość rzeczywiście poniesionej szkody oraz poprzez uznanie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego wynosi kwotę 20,63 zł.;

4/ art. 361 § 2 kc poprzez niewłaściwe ustalenie wysokości szkody z tytułu nieotrzymanej dywidendy, tj. dla każdej z powódek w kwocie 1343,66 zł zamiast w wysokości po 1/3 od kwoty 1343,66 zł tj. po kwocie 447,86 zł dla każdej powódki;

4/ naruszenie przepisów postępowania, tj.:

- art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Mając na względzie powyższe zarzuty pozwany wniósł o:

1/ oddalenie powództw powodów w zaskarżonej części, ewentualnie o

21 uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;

3/ zasądzenie od powodów kosztów procesu za obie instancje wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelacje pozwanego powódki C. S., A. G. oraz B. R. wniosły o oddalenie apelacji i zasądzenia kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy poczynił dodatkowo następujące ustalenia faktyczne:

w dniu 8 lutego 1999 roku Skarb Państwa zawarł z pozwaną Spółką umowę, mocą której pozwana Spółka zobowiązała się do : -dokonania w imieniu Ministra Skarbu Państwa ogłoszenia w gazecie o zasięgu ogólnokrajowym oraz gazecie lokalnej wzywającego uprawnionych pracowników do składania oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji do dnia 22 czerwca 1999 roku, - ustalenia listy uprawnionych pracowników do dnia 6 lipca 1999 roku i ich wywieszenia w siedzibie spółki; -przyjmowania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczące okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...), złożonych w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy;- dokonania ogłoszenia o przystawieniu do nieodpłatnego zbywania uprawnionym pracownikom (dowód: umowa z dnia 08.02.1999 roku k- akt sprawy IV P 595/09 sądu Rejonowego w Bełchatowie).

Zarząd (...) z siedzibą w R. działając w imieniu Ministra Skarbu, na podstawie ustawy z dnia 30.08.1996 roku Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji oraz Rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, w dniu 10 marca 1999 roku dokonał ogłoszenia w gazecie o zasięgu ogólnokrajowym (Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita) oraz i gazecie lokalnej (Fakty), w którym wezwał uprawnionych pracowników do złożenia pisemnych oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji **do dnia 22 czerwca 1999 roku**, w (...) S.A. z siedzibą w R., względnie przesłać listownie na adres Spółki. W odnoszeniu wskazano, iż : - **nie złożenie oświadczenia w powyższym terminie powoduje utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji**, - listy uprawnionych pracowników zostaną wywieszone w siedzibie spółki **w dniu 6 lipca 1999 roku**; - reklamacje dotyczące pominięcia uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczące okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...) należy składać w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy tj. **do dnia 20 lipca 1999 roku** ; - rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje postępowanie reklamacyjne; - o przystawieniu do nieodpłatnego zbywania akcji uprawnieni zostaną poinformowani w ogłoszeniu o przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji, które Spółka zamieści w dzienniku o zasięgu lokalnym i ogólnokrajowym oraz przez wywieszenie ogłoszenia w siedzibie Spółki (dowód: ogłoszenie k-158,159).

Zarząd (...). z siedzibą w R. działając na podstawie ustawy z dnia 30.08.1996 roku Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji tekst jednolity z dnia 14 października 2002 r. (Dz.U. Nr 171, poz. 1397) oraz & 8 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników poinformował pracowników pozwanej kopalni, iż lista uprawnionych pracowników obejmująca okresy zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...), (...) oraz łączny okres zatrudnienia w tych podmiotach wywieszona zostanie w dniu 25 października 2004 roku w następujących miejscach: w R. w siedzibie dyrekcji Spółki, siedzibach dyrekcji oddziałów – zakładach wydzielonych , w siedzibie D. Zatrudnienia oraz w (...) w (...) S.A. ; - reklamacje dotyczące wadliwego określenia okresu zatrudnienia w Spółce należy składać w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy tj. **do dnia 08 listopada 2004 roku** ; - rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje postępowanie reklamacyjne; **prawo do nieodpłatnego nabycia akcji może być realizowane do dnia 29 grudnia 2005 roku, po tym terminie wygasa** (dowód: ogłoszenie Zarządu k-153).

W **dniu 23 lutego 2005 roku**, Zarząd (...) z siedzibą w R., działając w imieniu Ministra Skarbu, na podstawie ustawy z dnia 30.08.1996 roku Ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji oraz & 14 ust.1 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników ogłosił w Gazecie Wyborczej oraz Rzeczpospolitej o przystawieniu do nieodpłatnego zbywania uprawnionym pracownikom 17.175.000 akcji imiennych serii A (...) z siedzibą w R. o wartości nominalnej 10 złotych. W ogłoszeniu wskazano, iż : - umowy nieodpłatnego zbycia akcji można zawierać od dnia 28 lutego 2005 roku do dnia 27 kwietnia 2005 roku w specjalnie zorganizowanych Oddziałach (...) wskazanych w treści ogłoszenia;

- zbywanie odbywać się będzie wg. wskazanego w ogłoszeniu harmonogramu, zgodnie z którym osoby, których nazwisko rozpoczyna się na literę (...) mogą zawrzeć umowę w dniu 13 kwietnia 2005 roku; - prawo do nieodpłatnego nabycia akcji może być realizowane **do dnia 29 grudnia 2005 roku, po tym terminie wygasa** (dowód: ogłoszenia k-162).

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, albowiem trafnym okazał się zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 118 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, iż roszczenie przedawnia się z upływem 10 lat od dnia wymagalności.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny podniesionych w apelacji zarzutów poczynić należy kilka uwag w zakresie dotychczasowej praktyki orzeczniczej sądów, które wcześniej w tożsamy sposób przyjmowały 10-letni termin przedawnienia uznając, iż żądanie odszkodowania z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji spółki skierowane przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) nie jest „roszczeniem ze stosunku pracy” w rozumieniu art. 291 § 1 k.p., i nie podlega przedawnieniu według tego przepisu. Podkreślić należy, iż powyższe stanowisko znajdowało oparcie w poglądach judykatury, która do niedawna prezentowała pogląd, iż roszczenia odszkodowawcze pracowników przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) oparte na przepisach prawa cywilnego, a więc mających zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy na mocy art. 300 k.p., przedawniają się według reguł określonych w przepisach Kodeksu cywilnego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 4; z 15 listopada 2007 r., II PK 62/07, OSNP 2009, nr 1-2,). Powyższe stanowisko uległo jednak diametralnej zmianie, albowiem w maju i czerwcu 2012 roku zapadły odmienne wyroki Sądu Najwyższego, w których ten stanął na stanowisku, iż w zakresie przedawnienia do tego rodzaju roszczeń ma zastosowanie przepis art. 291 kp. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496).

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2012 roku, wydanym przeciwko temu samemu pracodawcy – sygn. akt I PK 71/12, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c., przekazał do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne: „czy roszczenie o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p., czy na podstawie art. 118 k.c. w związku z art. 471 k.c.?”

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy podniósł, iż zagadnienie to dotyczy stosowania odpowiednich przepisów o przedawnieniu w odniesieniu do roszczenia pracownika skierowanego przeciwko pracodawcy (obecnemu lub byłemu) o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji pracowniczych, która została spowodowana przez działania (zaniechania) pracodawcy. W szczególności rozstrzygnięcia wymaga, czy roszczenie to, dla którego podstawę materialną stanowią niewątpliwie przepisy prawa cywilnego (przede wszystkim art. 471 k.c.), przedawnia się według przepisów Kodeksu pracy (w szczególności art. 291 § 1 k.p.), czy też Kodeksu cywilnego (art. 118 k.c.). Sąd Najwyższy podkreślił nadto w uzasadnieniu tegoż postanowienia, iż odpowiedź na to pytanie będzie miało zasadnicze znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w rozpoznawanej sprawie, ale także innych podobnych spraw, o analogicznych stanach faktycznych, w których uwzględnienie albo oddalenie powództwa o odszkodowanie zależy między innymi od przyjęcia trzyletniego (art. 291 § 1 k.p.) lub dziesięcioletniego (art. 118 k.c.) okresu przedawnienia. Powyższa okoliczność będzie mieć także znaczenie dla rozwoju prawa, ponieważ uporządkuje kwestie związane z treścią pojęcia „roszczenia ze stosunku pracy” (w rozumieniu art. 291 § 1 k.p.).

Sąd Najwyższy podniósł, iż być może należałoby zrewidować dotychczasowe rozumienie pojęcia „roszczenie ze stosunku pracy”, poszerzyć jego treść normatywną i przyjąć, że kwestia przedawnienia roszczeń w stosunkach między pracodawcą i pracownikiem (także tych tylko „związanych ze stosunkiem pracy”) jest kompleksowo

uregulowana w Kodeksie pracy, a w związku z tym w stosunkach tych w ogóle nie jest potrzebne odwoływanie się do regulacji Kodeksu cywilnego (np. art. 118 k.c.).

Udzielając odpowiedzi na przedstawione powyżej zagadnienie prawne, Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 listopada 2012 roku w sprawie I PZP 1/12 (niepubl.), **ostatecznie stanął na stanowisku, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.**

W uzasadnieniu powyższej uchwały, Sąd Najwyższy podniósł m.in. iż obowiązki pracodawcy w zakresie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji wynikają ze stosunku pracy, bowiem mają samodzielną podstawę w ustawie i w tym znaczeniu są niezależnie od umowy zawieranej przez Skarb Państwa z pracodawcą dla realizacji prawa pracowników do akcji. Uzasadnione jest zatem, w ocenie Sądu Najwyższego, ostatecznie orzecznictwo przyjmujące, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496). Ogólna zasada, że to podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia sprawdza się więc dopiero po odpowiedzi na pytanie, z jakiego stosunku prawnego roszczenie wynika, a zatem jaka podstawa prawna stanowi podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązki pracodawcy wobec pracownika (byłego pracownika) mają swoją podstawę w art. 36 i 38 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.) i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Obowiązek pracodawcy nie jest tu przypadkowy, stąd nieuzasadnione jest twierdzenie, że występuje tylko „przy okazji istnienia stosunku pracy”. To, że z mocy przepisów dotyczących nieodpłatnego nabycia akcji powstaje między uprawnionym a Skarbem Państwa oraz prywatyzowaną spółką stosunek prawny o charakterze cywilnym nie oznacza, że niweluje on zwykle obowiązki pracodawcy wobec pracownika, przewidziane z mocy ustawy i rozporządzenia. Składają się one na treść stosunku pracy i wynikają z uprzedniego zatrudnienia. Ich legitymacji nie stanowi zlecenie jakie pracodawca zawiera ze Skarbem Państwa.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową sprawę podzielił ostatecznie pogląd prawny wyrażony w opisanej wyżej uchwale i uznał, iż Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że do roszczenia powodów, w szczególności ich poprzednika prawnego- S. S., który był pracownikiem komercjalizowanego przedsiębiorstwa, zaś proces zbywania akcji rozpoczął się przed jego śmiercią, ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia, wynikający z art. 118 k.c. Aprobując stanowisko Sądu Najwyższego należało zatem do sytuacji prawnej S. S. w aspekcie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia zastosować przepis art. 291 k.p., który przewiduje 3-letni okres przedawnienia. Przepis ten stanowi, iż roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Przystępując już do merytorycznej oceny zasadności wniesionego przez powodów roszczenia wskazać należy, iż okolicznością bezsporną w sprawie jest, iż poprzednik prawny powodów S. S. był pracownikiem pozwanej (...) w R. od dnia 7 września 1982 roku do dnia 28 lutego 1991 roku, na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej w przodku, Umowę o pracę rozwiązano z nim w trybie ustawy z dnia 28.12.1989 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, po czym S. S. uzyskał prawo do emerytury. W czasie, kiedy ustalany był okres zatrudnienia uprawniający do akcji, pozwany pracodawca nie kwalifikował pracy wykonywanej przez powoda, jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym, choć zgodnie z treścią & 2 ust. 3 rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników dokonywane było przy wykorzystaniu współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresu zatrudnienia dla celów emerytalnych. Powodowie

wnosząc przedmiotowe powództwo podstawę zasadności swojego roszczenia upatrywali właśnie w błędnym zakwalifikowaniu pracy S. S., która to argumentację w pełni zaaprobował Sąd I instancji, pomijając całkowicie kwestie dotyczące uregulowań ustawowych normujących zasady i tryb nieodpłatnego udostępniania akcji prywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego. Punktem wyjścia w tym zakresie są oczywiście przepisy ustawy z dnia 30.08.1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U Nr 118 poz.561z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników z dnia 3 kwietnia 1997 roku (Dz. U. nr 33 poz 200) oraz z dnia 29 stycznia 2003 roku (Dz. U. Nr 35 poz.303), które pozwoliły na zlecenie pozwanej Spółce wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem uprawnionym pracownikom akcji imiennych należących do Skarbu Państwa. Uprawnienie pozwanego do dokonania powyższych czynności wynika wprost z zawartej przez Skarb Państwa z pozwaną Spółką umowy z dnia 8 lutego 1999 roku, w której pozwana Spółka zobowiązała się do : -dokonania w imieniu Ministra Skarbu Państwa ogłoszenia w gazecie o zasięgu ogólnokrajowym oraz gazecie lokalnej wzywającego uprawnionych pracowników do składania oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji do dnia 22 czerwca 1999 roku, - ustalenia listy uprawnionych pracowników do dnia 6 lipca 1999 roku i ich wywieszenia w siedzibie spółki; -przyjmowania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczące okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...), złożonych w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy;- dokonania ogłoszenia o przystawieniu do nieodpłatnego zbywania uprawnionym pracownikom. Analiza przedłożonych przez pozwanego dowodów, stanowiących podstawę do poczynienia przez Sąd Okręgowy dodatkowych ustaleń faktycznych, wskazuje, i strona pozwana wywiązała się z nałożonych na nią obowiązków. I tak: Zarząd pozwanej (...) w dniu 10 marca 1999 roku dokonał ogłoszenia w gazecie o zasięgu ogólnokrajowym (Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita) oraz i gazecie lokalnej (Fakty), w którym wezwał uprawnionych pracowników do złożenia pisemnych oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji **do dnia 22 czerwca 1999 roku**, w (...) S.A. z siedzibą w R., względnie przesłać listownie na adres Spółki. W odnoszeniu wskazano, iż : - **nie złożenie oświadczenia w powyższym terminie powoduje utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji**, - listy uprawnionych pracowników zostaną wywieszone w siedzibie spółki **w dniu 6 lipca 1999 roku**; - reklamacje dotyczące pominięcia uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczące okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...) należy składać w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy tj. **do dnia 20 lipca 1999 roku** ; - rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje postępowanie reklamacyjne; - o przystawieniu do nieodpłatnego zbywania akcji uprawnieni zostaną poinformowani w ogłoszeniu o przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji, które Spółka zamieści w dzienniku o zasięgu lokalnym i ogólnokrajowym oraz przez wywieszenie ogłoszenia w siedzibie Spółki. Powyższe obowiązki pozwanej Spółki wynikają wprost z treści wskazanego powyżej rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku, zgodnie z którym Minister Skarbu Państwa niezwłocznie po sporządzeniu aktu komercjalizacji wezwie uprawnionych pracowników do składania oświadczeń. Wezwania dokonuje się przez ogłoszenie w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym i dzienniku lokalnym oraz przez wywieszenie ogłoszenia w siedzibie spółki i we wszystkich jej zakładach lub oddziałach. Wezwanie może być także rozpowszechniane w inny zwyczajowo przyjęty sposób. Wezwanie powinno zawierać:

1) informację o terminie i miejscu składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji oraz o skutkach niezłożenia oświadczeń w terminie,

2) pouczenie o obowiązku dołączenia do oświadczenia zaświadczenia, o którym mowa w § 4 ust. 3,

3) informację o terminie i miejscu wywieszenia list uprawnionych pracowników oraz pouczenie o sposobie i terminach wnoszenia i rozpatrzenia reklamacji. Liczbę uprawnionych pracowników ustala się na podstawie oświadczeń o zamiarze nabycia akcji, złożonych przez nich stosownie do art. 38 ust. 1 ustawy. Ustalenia liczby, o której mowa w ust. 1, i podziału akcji na grupy dokonuje się po określeniu ogólnej liczby uprawnionych pracowników. Do oświadczenia o zamiarze nabycia akcji uprawniony pracownik powinien dołączyć zaświadczenie o okresie zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji. Listy uprawnionych pracowników powinny być sporządzone przez spółkę i wywieszone w tym samym dniu w siedzibie spółki oraz we wszystkich jej oddziałach i zakładach w ciągu 14 dni od upływu terminu, o którym mowa w art. 38 ust. 1 ustawy. Listy i zawarte

w nich informacje mogą być także rozpowszechniane w inny zwyczajowo przyjęty sposób. Na liście, oprócz imion i nazwisk uprawnionych pracowników, zamieszcza się informacje o:

- 1) okresie zatrudnienia pracownika w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym,
- 2) liczbie wyodrębnionych grup,
- 3) ogólnej liczbie uprawnionych pracowników,
- 4) sposobie i terminach wnoszenia i rozpatrzenia reklamacji. Reklamacje dotyczące pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym można składać w sposób wskazany w wezwaniu, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 3, w terminie 14 dni od wywieszenia list. Reklamacja powinna być rozpatrzona w terminie 14 dni od jej złożenia. Reklamację i jej rozpatrzenie należy sporządzić w formie pisemnej. Rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje tok postępowania reklamacyjnego (& 2-7 rozporządzenia).

Przytoczone uregulowania wyraźnie wskazują na konieczność złożenia przez pracownika oświadczenia o przystąpieniu do nabycia nieodpłatnego akcji, tak więc S. S. winien takowe oświadczenia złożyć **do dnia 22 czerwca 1999 roku**, zaś w razie odmowy umieszczenia go na liście skorzystać z przewidzianego przepisami prawa postępowania reklamacyjnego, które wprost odnosi się do **pominięcia uprawnionego pracownika na liście** (& 7). Reklamację S. S. winien złożyć do dnia 20 lipca 1999 roku, tymczasem strona powodowa w żaden sposób nie wykazała, iż istniały jakiegokolwiek okoliczności niezależne od pracownika uniemożliwiające mu dokonanie powyższych czynności. Zauważyć przy tym należy, iż ogłoszenia ukazały się w gazecie o zasięgu ogólnokrajowym (Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita) oraz i gazecie lokalnej (Fakty), tak więc S. S. miał możliwość zapoznania się z nimi, tak jak pozostali pracownicy kopalni, którzy z tego prawa skorzystali, o czym świadczy ilość tożsamyh spraw toczących się przed tutejszym Sądem. Przyjmując jednak nawet, iż powód nie przystąpił do realizacji swojego prawa w powyższym terminie, nie można nie zauważyć faktu, iż miał on powtórnie możliwość zrealizować swoje prawa w 2004 roku, kiedy to Zarząd (...) poinformował pracowników pozwanej kopalni, iż lista uprawnionych pracowników obejmująca okresy zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym (...), (...) oraz łączny okres zatrudnienia w tych podmiotach wywieszona zostanie **w dniu 25 października 2004 roku** w następujących miejscach: w R. w siedzibie dyrekcji Spółki, siedzibach dyrekcji oddziałów – zakładach wydzielonych , w siedzibie D. Zatrudnienia oraz w (...)w (...) S.A., zaś reklamacje dotyczące wadliwego określenia okresu zatrudnienia w Spółce należy składać w terminie 14 dni od daty wywieszenia listy tj. **do dnia 08 listopada 2004 roku** ; - rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje postępowanie reklamacyjne. W ocenie Sądu Okręgowego, data 8 listopada 2004 roku stanowi ostateczny termin, do upływu którego S. S. mógł realizować swoje prawa w zakresie nieodpłatnego nabycia akcji. Bierność pracownika w powyższym zakresie spowodowała utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji, co nie oznaczało oczywiście braku odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie art. 471 KC, jeżeli ta utrata nastąpiła wskutek niewłaściwego wykonania obowiązków nałożonych na podmiot zobowiązany do przeprowadzenia procesu nieodpłatnego zbycia akcji (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., II PK 131/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 63 oraz z 11 marca 2008 r., II PK 198/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 142). S. S. winien więc dochodzić stosownych roszczeń od pozwanego, a taką możliwość miał, albowiem zmarł **w dniu 8 kwietnia 2008 roku**. Oczywiście pamiętać należy, iż uprawniony nie może dochodzić należnego mu prawa w każdym czasie, ograniczeniem jest bowiem instytucja przedawnienia. Mając zaś na uwadze wcześniejsze rozważania dotyczące okresu przedawnienia stwierdzić należy, iż wszelkie roszczenia S. S. dotyczące nieodpłatnego nabycia akcji **uległy przedawnieniu w dniu 8 listopada 2007 roku**, albowiem reklamację dotyczącą wadliwego określenia okresu zatrudnienia w Spółce mógł złożyć **do dnia 08 listopada 2004 roku**. Podkreślić przy tym należy, iż następcy prawni zmarłego pracownika nie wykazali zaś w żaden sposób, iż istniały jakiegokolwiek okoliczności wykluczające możliwość zrealizowania przez S. S. należnego mu prawa. Pamiętać zaś należy, iż zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Formalny aspekt zagadnienia ciężaru udowodnienia faktu wyrażają art. 3 i 232 KPC, w myśl których, strony postępowania obowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, tym bardziej, iż strony reprezentowane były przez profesjonalnego pełnomocnika.

Podkreślić przy tym należy, iż kwestia dokonania przez pozwaną Spółkę weryfikacji stanowiska S. S. dopiero w 2008 roku nie ma znaczenia, w ocenie Sądu, dla oceny odpowiedzialności pozwanego. Wszak kwestią podstawową w zakresie dokonania oceny prawidłowości przeprowadzonego przez pozwanego nieodpłatnego zbycia akcji była kwestia dochowania procedur, dotyczących powiadomienia pracowników o możliwości składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji, a z tego obowiązku pozwany wywiązał się w sposób należyty. Kwestia sporządzania list, była dopiero następnym etapem, z którym wszakże wiązało się postępowanie reklamacyjne. Gdyby więc S. S. z tego uprawnienia skorzystał i jego reklamacja nie została przez pozwanego uwzględniona, niewątpliwie okoliczność ta, mogła by, w ocenie Sądu, podlegać ocenie z punktu widzenia przepisu art.471 k.c. Skoro zaś S. S. nie dołożył minimum staranności w zakresie realizacji należnych mu uprawnień, nie można obecnie całego ciężaru odpowiedzialności przerzucać na pozwanego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26.01.2012 roku, IPK 101/11).

Dlatego też, w świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy uznał, iż roszczenie powodów jako przedawnione w stosunku do ich poprzednika prawnego, im nie przysługuje, albowiem nie można nabyć prawa, które wygasło.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i (...), na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punktach: 1, 2, 3, 5 i 6 w ten sposób, iż oddalił powództwo.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieobciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje znajduje natomiast uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c. Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy uznał, iż za szczególne okoliczności, o których mowa w powołanym przepisie można uznać w przedmiotowej subiektywne przekonanie powodów o zasadności dochodzonego przez nich roszczenia, w szczególności w kontekście wielości tego typu spraw toczących się przez sądem, wniesionych przez pracowników pozwanego (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, III PR 78/79, OSP 1980/11/196).